

แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Guidelines for the Administration of Mahamakut Buddhist University

According to the Principles of good Governance

ธงชัย เจริญนนท์¹

Thongchai Charoennon

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.2552

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยดำเนินการ 1) วิเคราะห์เอกสาร 2) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3) สังเคราะห์แนวทาง 4) ทดลองใช้แนวทาง ประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจ โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบบันทึก สถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารจัดการ คือ มีการแต่งตั้งบุคคลตามหลักการมีส่วนร่วม มีการจัดสรรงบประมาณตามหลักความคุ้มค่า มีการออกระเบียบตามหลักนิติธรรม มีการดำเนินการตามหลักความรับผิดชอบ มีการประเมินผลตามหลักคุณธรรม และทุกประเด็นมีความโปร่งใส ในการนำมาใช้ในการบริหารงานของมหาวิทยาลัย

คำสำคัญ 1.แนวทางการบริหารจัดการ 2.หลักธรรมาภิบาล 3.คู่มือการบริหาร

Abstract

The objective of this research article was to propose the guidelines of administration with good governance in Mahamakut Buddhist University by conducting in four steps: document analysis, study of the actual administrative practice of Mahamakut Buddhist University, formulation of administrative guidelines and an application of assessment in suitability and satisfaction. The research tools were questionnaires, frequency, percentage, mean and standard deviation. For the qualitative data analyzing the documentary data, the results were found that the guidelines of administration were to appoint the personnel in accordance with the principles of participation, worthies budget management, issuance of rules of law, exaction with the principle of accountability, evaluation with the principle of decency and all the activities must be transparent in an application of university administration

Keywords 1.Guidelines of administration 2. Principles of good governance
3. Manual of administration

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในสภาวะการณ์บริหารจัดการในยุคของการแข่งขันของโลกปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นองค์กรในรูปของ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครองส่วนท้องถิ่น (ทั้งภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือภาคธุรกิจ) ล้วนแล้วแต่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่สูงขึ้นและสร้างโอกาสที่ดีขึ้น ดังนั้นองค์กรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีการปรับตัวและแสวงหาเครื่องมือทางด้านการบริหารจัดการที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการและพัฒนาขีดความสามารถอย่างต่อเนื่อง เครื่องมือด้านการบริการจัดการในยุคปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตได้แก่ การบริหารแบบถ่วงดุล (Balance Scorecard) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และการบริหารจัดการองค์กรที่ประสบผลสำเร็จ (Success Organization) ภายใต้งานไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหลากหลายรูปแบบ (Pluralism) (Boyle, cifton John. 1992)

มหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีทำงาน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตราที่ 36 ที่มีเจตนารมณ์ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ โดยให้สถานศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ซึ่งหลักการทั่วไปได้กำหนดให้ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คุณธรรม ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้กำหนดนโยบายการบริหาร (Policy) เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย คือ 1) ปรับรื้อโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการองค์กร 2) จัดวางตำแหน่งบุคลากรโดยใช้หลักความรู้ความสามารถและสมรรถนะ ตามหลักการจัดคนให้เหมาะกับงาน 3) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณวุฒิตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษา และเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนาบุคลากรทุกสายงาน 4) เร่งรัดจัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับใหม่ 5) เร่งรัดและดำเนินการโครงการก่อสร้างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยแห่งใหม่ ให้เป็นไปตามแผนบริหารโครงการ 6) พัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาของวิทยาเขต วิทยาลัยและศูนย์การศึกษาของมหาวิทยาลัย ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน 7) พัฒนาระบบการบริการนักศึกษาและบุคลากรภายนอกในการเข้ารับบริการจากมหาวิทยาลัย 8) พัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลายในด้านสาขาวิชา 9) ส่งเสริมการวิจัยทางพระพุทธศาสนาและการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรทุกระดับ (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2548)

จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่ามหาวิทยาลัย มีปัญหาด้านการบริหาร โดยเฉพาะการบริหารการเงินเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยมีความจำเป็นจะต้อง

พิจารณาการบริหารมหาวิทยาลัยโดยเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาของอเมริกาที่บริหารอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องดังกล่าว และควรมี “มืออาชีพ” ด้านบริหารการศึกษาและด้านการเงินเข้ามาดำเนินการ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในด้านกิจการต่างๆ ประสบกับปัญหาในหลายด้าน เช่น ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้พัฒนามาจากระบบการบริหารกึ่งวัดกึ่งหน่วยงานอิสระ ยังมีใช้รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยที่พัฒนาแล้วทั่วไป ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการที่ดีและเป็นระบบสากล เช่น การมีแผนพัฒนาระยะยาว การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินประจำปี รวมทั้งระบบการหมุนเวียนบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการบริหารซึ่งยังทำได้ในกรอบจำกัด (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2548) ดังนั้นมหาวิทยาลัยต้องมีการพิจารณาปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาต่อไป

การเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาและแนวทางการศึกษาแบบมหาวิทยาลัยทางโลกนั้น เป็นความเปลี่ยนแปลงที่กระทบทั้งรากฐานความคิด ในด้านวิชาการและด้านการบริหารของมหาวิทยาลัยเพราะต้องเข้าสู่ระบบการตรวจสอบมากขึ้นและเป็นการตรวจสอบด้วยเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยฆราวาส ซึ่งบางเรื่องอาจไม่เหมาะสมที่จะใช้เกณฑ์สำหรับมหาวิทยาลัยสงฆ์ แต่ก็มีความสำคัญต่อมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ดำเนินการมาแต่เดิม เช่น การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพอย่างองค์การสมัยใหม่ การพัฒนาองค์ความรู้ด้วยการวิจัยและระบบการประกันคุณภาพ เป็นต้น (สถาบันอุดมศึกษา, 2551) เมื่อเข้าสู่สังคมเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในประเทศไทย การบริหารงานแบบยึดหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งมีการประกันคุณภาพการศึกษาการประเมินคุณภาพทั้งจากภายในและภายนอกก็เป็นสิ่งจำเป็น และมหาวิทยาลัยก็ต้องปรับตัวให้คุ้นเคยกับเรื่องเหล่านี้ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและต้องสร้างบุคลากร

ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำ/กรรมการบริหารประจำวิทยาเขตร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ซึ่งมีบทบาทภารกิจในการบริหารจัดการในระดับหนึ่ง จึงเห็นความสำคัญในการที่จะบริหารจัดการ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อไป

2. โจทย์วิจัย

การบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีแนวทางการดำเนินการอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

4. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

4.1. ได้แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทมหาวิทยาลัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในมหาวิทยาลัย

4.2. ได้คู่มือการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยที่เป็น Best Practice 2) ศึกษาสภาพแนวทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3) สังเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการ หากค่าดัชนีความสอดคล้องและการปรับปรุงแก้ไข แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 4) ทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการและประเมินความพึงพอใจต่อแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิจัยเชิงร่องรอยที่เหมาะสม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย มี 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้เชิญให้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 7 รูป/คน 2) ผู้เชี่ยวชาญที่ได้เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้วิธีหากค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา จำนวน 5 รูป/คน และ 3) ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิจัยเชิงร่องรอย จำนวน 67 รูป/คน

ตัวแปรที่ศึกษา คิดเห็นว่า แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า โดยกำหนดขอบเขตไว้ 7 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพบัณฑิต 2) ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 4) ด้านการทํานุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม 5) ด้านการพัฒนามหาวิทยาลัยและบุคลากร 6) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 7) ด้านระบบการประกันคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบบันทึกการจัดสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ 2) ร่างแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3) หากค่าดัชนีความสอดคล้องและการปรับปรุงแก้ไข โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ประกอบด้วย พระราชปรีดีวิมล,ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพันธ์ สุวรรณศรี ดร.อุทัย กมลศิลป์ 4) นำเครื่องมือ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

6. ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และจากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพบัณฑิต 2) ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 4) ด้านการทํานุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม 5) ด้านการพัฒนามหาวิทยาลัยและบุคลากร 6) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 7) ด้านระบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คือ

6.1.ด้านคุณภาพบัณฑิต

แนวทางการเตรียมการก่อนการรับนักศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับนักศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำหนดคุณสมบัติ ระบบ การรับนักศึกษาให้สอดคล้องกับปรัชญาปณิธานวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย จัดทำคู่มือนักศึกษา จัดให้มีการเผยแพร่การรับนักศึกษาตามช่องทางต่าง ๆ การดำเนินการพัฒนานักศึกษา โดยจัดอาจารย์ผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ การประเมินผล มีการจัดการเรียนรู้และนำผลการประเมินไปปรับปรุงคุณภาพพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6.2.ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

แนวทางการเตรียมการ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดภารกิจงานวิจัยและสร้างสรรค์ จัดวางระบบงานและสร้างสรรค์ การดำเนินงาน มีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน การติดตามและประเมินผล มีการติดตามและประเมินผลของสถาบันอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

6.3.ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม

แนวทางการเตรียมการก่อนให้บริการวิชาการแก่สังคม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยกำหนดภารกิจการให้บริการวิชาการแก่สังคม มีการวิเคราะห์และวางกลไกการทำงานไว้ ชัดเจน ทุกขั้นตอนและโปร่งใส การดำเนินการจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ จัดให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ตามช่องทางต่าง ๆ จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการให้บริการวิชาการแก่สังคม และมีการสำรวจ ตรวจสอบ ทบทวนเตรียมการก่อนดำเนินงาน และเมื่อมีปัญหา ก็จัดดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างทันทั่วทั้งที่ การประเมินผลโดยตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลการจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมนำผลการประเมินมาพัฒนาบุคลากรในแต่ละส่วนงาน

6.4.ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

แนวทางการเตรียมการมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม กำหนดภารกิจงาน ซึ่งจัดอยู่ในรูปแบบแผนปฏิบัติการงานและรูปแบบของโครงการ และจัดให้มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การดำเนินการได้จัดบุคลากรผู้รับผิดชอบ แบ่งแยกตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานชัดเจน ระบบการติดตามและประเมินผล กำหนด วัน เวลา ที่จะปฏิบัติงาน และดำเนินการตามวัน เวลา ที่กำหนด สอบถามความพึงพอใจนำเสนอผลการประเมินให้ผู้บริหารพิจารณาเสนอโครงการเพื่อพัฒนาศูนย์ตามระเบียบของมหาวิทยาลัย

6.5.ด้านการพัฒนามหาวิทยาลัยและบุคลากร

แนวทางการเตรียมการ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ และได้มีการทบทวนและจัดทำแผนและโครงการจัดการความรู้เพื่อให้มีลักษณะที่เป็นหน่วยงานแห่งการเรียนรู้มหาวิทยาลัย การดำเนินงาน มีนโยบาย แผนงานและส่งเสริมการพัฒนาความรู้ของบุคลากร เพื่อให้เกิดประโยชน์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีการบริหารงานโดยการมีส่วนร่วม โปร่งใส ตรวจสอบได้และมีการกระจายอำนาจ การดำเนินงาน มีการกำหนด

แนวทางดำเนินการในการประเมินผลสถาบันและบุคลากร อย่างเป็นขั้นตอน เป็นระบบนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้พัฒนามหาวิทยาลัยและบุคลากรต่อไป

6.6.ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

แนวทางการเตรียมการ มีการประชุม อบรมสัมมนา คณาจารย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาและหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชาเอก การดำเนินการ โดยให้คณาจารย์จัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกรายวิชาที่สอนในแต่ละภาคเรียน การบริการแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่นักศึกษา การประเมินผลได้กำหนดแนวทางการประเมินผลสถาบันด้วยการยืนยันวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษานำผลการประเมินผลการดำเนินงานของผู้บริหารไปเชื่อมโยงกับระบบสร้างแรงจูงใจ

6.7.ด้านการประกันคุณภาพ

แนวทางการเตรียมการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพและมีการจัดตั้งสำนักงานประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยมีระบบกลไกการประกันคุณภาพภายในที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการ มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น วัสดุ ครุภัณฑ์และเมื่อมีปัญหาที่จัดดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างทันทั่วทั้ง การประเมินผล มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่อง ปรับแก้ตามความเหมาะสม นำผลการประเมินจากการประเมินทั้งภายนอกและภายในมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง

7. สรุปผลการวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพบัณฑิต 2) ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม 5) ด้านการพัฒนามหาวิทยาลัยและบุคลากร 6) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 7) ด้านระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งทั้ง 7 ด้าน ดังกล่าวประกอบด้วยภาระงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการ/วางแผน 2) การดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และ 3) การประเมินผลหลังการดำเนินการ ในแต่ละประเด็นประกอบด้วย ภาระงานย่อย ๆ พร้อมทั้งมีคำอธิบายประกอบ ที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า โดยมีแนวทางการพิจารณาดังนี้ 1) การตั้งบุคคล ต้องเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วม 2) การจัดสรรงบประมาณ ต้องเป็นไปตามหลักความคุ้มค่า 3) การออกกฎหมาย หรือระเบียบต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม 4) การดำเนินการต้องเป็นไปตามหลักความรับผิดชอบ 5) การประเมินผลต้องเป็นไปตามหลักคุณธรรม และทุกประเด็นดังกล่าว ต้องเป็นไปตามหลักความโปร่งใส

8. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลสรุปการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปราย ดังนี้

แนวทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้ง 7 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพบัณฑิต 2) ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม

5) ด้านการพัฒนามหาวิทยาลัยและบุคลากร 6) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 7) ด้านระบบการประกันคุณภาพ สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า โดยมีแนวทางการพิจารณาดังนี้ 1) การตั้งบุคคล ต้องเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วม 2) การจัดสรรงบประมาณ ต้องเป็นไปตามหลักความคุ้มค่า 3) การออกกฎหมาย หรือระเบียบต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม 4) การดำเนินการต้องเป็นไปตามหลักความรับผิดชอบ 5) การประเมินผลต้องเป็นไปตามหลักคุณธรรม และทุกประเด็นดังกล่าว ต้องเป็นไปตามหลักความโปร่งใส ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้กำหนดนโยบายการบริหาร (Policy) เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย คือ 1) ปรับรูปโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการองค์กร 2) จัดวางตำแหน่งบุคลากรโดยใช้หลักความรู้ความสามารถและสมรรถนะ ตามหลักการจัดคนให้เหมาะกับงาน 3) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณวุฒิตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษา และเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนาบุคลากรทุกสายงาน 4) เร่งรัดจัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับใหม่ 5) เร่งรัดและดำเนินการโครงการก่อสร้างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยแห่งใหม่ ให้เป็นไปตามแผนบริหารโครงการ 6) พัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาของวิทยาเขต วิทยาลัยและศูนย์การศึกษาของมหาวิทยาลัย ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน 7) พัฒนาระบบการบริการนักศึกษาและบุคลากรภายนอกในการเข้ารับบริการจากมหาวิทยาลัย 8) พัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลายในด้านสาขาวิชา 9) ส่งเสริมการวิจัยทางพระพุทธศาสนาและการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2551) ว่าด้วย หลักการ “...สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ โดยมีสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการทำงานของสถาบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่สถาบันอุดมศึกษาจะทำหน้าที่บริหารจัดการให้มีคุณภาพได้แก่ ทรัพยากรบุคคล ระบบฐานข้อมูลการบริหารความเสี่ยง การบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรทั้งหมด ฯลฯ เพื่อสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ...”

9. ข้อเสนอแนะ

9.1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีการนำแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในมหาวิทยาลัยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

9.1.2 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีการบริหารจัดการโดยให้มีการ ควบคุมและตรวจสอบทั้งจากผู้บริหาร ผู้นิเทศก์ นักศึกษา คณาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

9.2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

แนวทางการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในองค์กร ส่งเสริม สนับสนุน

รักษาและเสริมสร้างการบริหารจัดการ ตลอดจนการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

9.3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 การวิจัยครั้งนี้ยังเป็นการมองภาพรวมในการกิจทั้ง 7 ด้าน จึงควรได้มีการศึกษาเฉพาะด้านให้ละเอียดในแต่ละด้านการพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

9.3.2 ควรทำการวิจัยเชิงประเมิณเกี่ยวกับความสำเร็จและอุปสรรคของระบบการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

9.3.3 แนวทางการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย

10. บรรณานุกรม

[1] ธีระบุญเจริญ. 2548. **สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ทอง อุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด.

[2] มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2550. **คู่มือประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**. มหามกุฏราชวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

[3] มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2548. **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**. มหามกุฏราชวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

[4] สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2551. **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สถาบันอุดมศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).** : 26. กรุงเทพมหานคร : องค์การมหาชน.

[5] Boyle, cifton John. “Factors Influencing the Implementation of school–Site Management : the Rhode Island Experience,” Dissertation Abstracts International. 52 (10) : 177 ; April, 1992.

11. คำขอบคุณ (Acknowledgement)

บทความวิจัยนี้ สำเร็จได้ด้วยดีโดยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูง จาก ดร.ถวิล ลดาวัลย์ รองศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ ยุธชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอนก ศิลปนิลมาลย์ อาจารย์ธเนศ ต่วนชะเอม อาจารย์วิสิฐพัชร วาฤทธิ์ คุณสมควร แก้วชาลุน คุณวสันต์ ฉายรัศมีกุล ที่ได้ให้คำปรึกษาพร้อมให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้บทความวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ ดร.มนูญ ศิวารมย์ ดร.ประยุทธ์ ชูสอน ดร.สมหวัง บุญสิทธิ์ ดร.พา อักษรเสื่อ ดร.ไพโรจน์ พรหมมีเนตร ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการจัดสนทนากลุ่ม ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพันธ์ สุวรรณศรี ดร.อุทัย กมลศิลป์ ที่กรุณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้วิทยาการต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระเทพปริยัติวิมล

พระราชธรรมาวุธ พระราชปรีชิตวิมล หลวงปู่สุข สุจิตโต พระมหาน่วม สุจิตโต พระครูอดุลสารนิเทศ ที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนในการทำวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศรทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นอาจารย์บูชาต่อพระอุปัชฌาย์ ครูอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

